

Vlaams
Parlement

ingediend op **1863** (2018-2019) – Nr. 1
1 februari 2019 (2018-2019)

Voorstel van resolutie

van Bart Caron, Jean-Jacques De Gucht, Marius Meremans,
Orry Van de Wauwer en Katia Segers

betreffende de toekomst van de openbare bibliotheek

TOELICHTING

De campagne #bibvooriedereen overhandigde op donderdag 4 oktober 2018 56.841 handtekeningen aan de voorzitter van het Vlaams Parlement en de leden van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Daarmee vroegen bibliotheekgebruikers in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen om de bibliotheek niet los te laten.

Sinds 2016 zijn steden en gemeenten niet meer verplicht om een bibliotheek te hebben. Gemeentebesturen beslissen zelf of ze een openbare bibliotheek willen inrichten en hoe die er dan moet uitzien. De overheveling van de middelen uit de sectordecreten naar het Gemeentefonds geeft lokale besturen meer autonomie, ook voor hun bibliotheekbeleid. Het verdwijnen van het oormerken van de middelen hoeft niet problematisch te zijn voor bibliotheken, aangezien onder de oude regelgeving maar 20 procent van het bibliotheekbudget afkomstig was van Vlaanderen en de gemeenten dus 80 procent voor hun rekening namen.

Daarnaast kan ook via regionale en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden verder vormgegeven worden aan bibliotheken en kunnen er gezamenlijke acties op poten gezet worden rond leesbevordering en promotie van de bibliotheken. Dat kan meer kansen bieden voor de brede rol die de bibliotheken bieden.

De initiatiefnemers van #bibvooriedereen schreven het bibliotheekcharter, dat aandacht vraagt voor de openbare bibliotheek en al haar sterke punten. De bib is immers de meest toegankelijke – en vaak ook de enige – culturele instelling in elke gemeente. Ze biedt ruimte voor zowel levenslang leren, ontmoeting als ontspanning.

Besparingen op de collectie, het personeel en de werking van de bibliotheken lieten zich de voorbije jaren duidelijk voelen. “De collectiebudgetten daalden tussen 2009 en 2015 met 2,6 miljoen euro, een daling van tien procent, en in dezelfde periode verdwenen er meer dan 130 voltijdse banen in de sector”, aldus Bruno Vermeeren, coördinator van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief en Documentatiewezenen (VVBAD).

Ondertussen hebben maar liefst 231 gemeentebesturen het bibliotheekcharter ondertekend. Met hun handtekening tonen ze hun engagement om te blijven investeren in een vlot toegankelijke en professioneel uitgebouwde bibliotheek als basisdienst voor elke burger. Meer dan vijf miljoen Vlamingen zijn zo verzekerd van een bibliotheek dicht bij huis, ook in de nabije toekomst.

De bibliotheek is door haar lokale inbedding en doordat ze oog heeft voor maatschappelijke thema's, onmisbaar in de lokale gemeenschap. Ook in een snel veranderende digitale wereld kan men niet zonder. Professionele medewerkers werken er dagelijks aan leesbevordering en leesplezier, en maken mensen wegwijs in het grote aanbod aan informatie, literatuur, film en muziek. Uit recent onderzoek blijkt dat 25 procent van alle bibliotheekbezoekers die thuis een andere taal spreken, in de openbare bibliotheek boeken lenen die hen helpen met het leren van het Nederlands.

De campagne #bibvooriedereen begon met een samenwerking tussen de VVBAD en de vijf cultuurfondsen in Vlaanderen. Al snel groeide ze uit tot een campagne met maar liefst 49 partners en 100 ambassadeurs die de bibliotheken een hart onder de riem steken. Alle ambassadeurs hebben daarvoor zo hun reden. “De bibliotheek is balsem voor de ziel”, volgens radiomaker Joris Hessels. Ook auteur Annelies Verbeke ziet de meerwaarde van de bibliotheek voor onze maatschappij: “Leve de bibliotheek, de plek voor alle leeftijden, waar je ongeacht je inkomen intellectueel

en ter ontspanning aan je trekken komt, een plek die elke zichzelf respecterende democratie, elke gemeente die zijn inwoners respecteert, zou moeten koesteren en eren.”

Meer informatie is te vinden op www.bibvooriedereen.be.

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media nodigde de initiatiefnemers van die actie, opgevat als een verzoekschrift, op 13 december 2018 uit om toelichting te geven bij het verzoekschrift.

Het bibliotheekcharter 'Een bibliotheek voor iedereen!' bevat de basisprincipes voor het openbaar bibliotheekwerk. Iedereen is welkom in de openbare bibliotheek. Er zijn computers en er is wifi, maar iedereen kan er evengoed terecht voor een fijn gesprek of een kopje koffie. Het is een veilige en toegankelijke plek, waar mensen met uiteenlopende achtergronden en opinies elkaar ontmoeten. Op die manier draagt de bibliotheek bij aan het maatschappelijke debat. Ze maakt mensen weerbaar in hun strijd tegen sociale ongelijkheid, discriminatie, onwetendheid en armoede. Ze versterkt de lokale gemeenschap, garandeert gelijke kansen en biedt ontspanning.

Om dat elke dag opnieuw waar te maken, werkt een toegewijd team van bibliotheekmedewerkers en vrijwilligers samen met partners uit sectoren zoals cultuur, jeugd, onderwijs, economie en welzijn en met andere bibliotheken. Zo functioneert de openbare bibliotheek als knooppunt in lokale, regionale en Vlaamse netwerken en zet ze de behoeften van haar gebruikers centraal.

De openbare bibliotheek: een klavertje vier

De bibliotheek kan die doelstellingen verwezenlijken, omdat ze beschikt over de nodige deskundigheid. Ze staat met twee voeten in de lokale gemeenschap. Het is een veilige en toegankelijke plek, waar iedereen toegang tot informatie krijgt.

De bibliotheek krijgt vorm door en voor de lokale gemeenschap:

- de bibliotheek vormt een netwerk met lokale en regionale partners, zoals scholen, culturele organisaties, verenigingen of welzijnsdiensten;
- ze beschikt over voldoende werkingsmiddelen om een professionele educatieve en sociale werking uit te bouwen;
- ze coördineert activiteiten voor specifieke doelgroepen, afhankelijk van lokale behoeften;
- ze wordt mee gemaakt door de bibliotheekbezoeker.

De bibliotheek heeft een professionele werking:

- ze helpt de bibliotheekbezoeker op een deskundige manier;
- ze beschikt over voldoende medewerkers die correct verloond worden;
- de bibliotheekmedewerkers krijgen genoeg kansen om zich bij te scholen.

De bibliotheek is een veilige en toegankelijke plek:

- de bibliotheekbezoekers kunnen de bibliotheek vlot bereiken, ook met de fiets en met het openbaar vervoer;
- ze ontdekken er uiteenlopende activiteiten. Er zijn leeshoekjes en studieplekken;
- het is een open huis en een ontmoetingsplaats. De bibliotheekbezoeker kan er ervaringen delen, in debat gaan of samen kennis creëren;
- de bibliotheek beschikt over voldoende ruime openingsuren.

De bibliotheek biedt toegang tot cultuur en informatie:

- voor iedereen ligt de drempel laag;
- kinderen en jongeren tot 18 jaar kunnen gratis gebruikmaken van alle diensten van de bibliotheek;

- de bibliotheekbezoekers ontdekken er een actueel aanbod aan boeken, tijdschriften, films enzovoort afgestemd op hun wensen;
- ze kunnen er hun expertise ontwikkelen en delen met anderen;
- ze hebben er toegang tot internet en digitale media;
- ze krijgen er begeleiding op maat van de bibliotheek, van partners of van hun buur.

De openbare bibliotheek speelt ook een cruciale rol in de leesbevordering. Openbare bibliotheken kunnen, nog meer dan vandaag, hoofdrolspelers zijn in de bevordering van een brede leescultuur, geletterdheid in de meest brede zin, van alle burgers en dat levenslang. Het zijn plekken waar door de laagdrempeligheid een breed publiek wordt bereikt. Sterke bibliotheken met goed opgeleid personeel kunnen fungeren als spil van een structurele uitbouw van leesbevorderingsnetwerken over verschillende domeinen. Toch kan worden vastgesteld dat bibliotheken steeds meer een wijzigende rol opnemen: ze evolueren naar ontmoetingsplaatsen, maar worden ook plaatsen waar studenten studeren, ze stellen digitale media ter beschikking enzovoort.

Ten slotte willen de indieners verwijzen naar het gebruikersonderzoek BIB2018, uitgevoerd door de VUB (Vlaamse Universiteit Brussel) onder leiding van professor Ignace Glorieux. De data werden verzameld tussen februari en juni 2018. Er namen 105 bibliotheken aan deel, wat 45.228 ingevulde enquêtes opleverde, aanzienlijk meer dan de 32.000 in 2004. Dat 70 procent van de respondenten daar meer dan 20 minuten voor uittrok, illustreert het engagement.

Het onderzoek leert ons dat de kerntaak van materiaal uitlenen nog altijd belangrijk is. Bibliotheekbezoekers die boeken uitlenen op regelmatige basis, vertegenwoordigen ook in 2018 nog 98 procent. Voor dvd's en strips zijn de percentages zelfs licht gestegen, terwijl die voor cd's wel dalen.

Ook de deelname aan activiteiten in bibliotheken nam toe. Terwijl in 2004 maar 11,5 procent soms of regelmatig deelnam aan activiteiten, is dat aantal nu gestegen tot 21,8 procent. Ook de tevredenheid daarover is aanzienlijk gestegen: van 48,2 procent tot bijna 70 procent. Bibliotheken zetten daar met succes op in.

Verder blijkt dat een op de vier respondenten lid is van verschillende bibliotheken. De bibliotheken worden ook vaker en langer bezocht. Terwijl in 2004 maar 6,4 procent wekelijks of vaker ging, is dat nu al 15,8 procent: mogelijk spelen activiteiten hier een rol. Er zijn ook meer bezoekers die langer blijven om de krant of een tijdschrift te lezen. Uit die bevindingen concluderen de onderzoekers dat de bibliotheek anno 2018 een uitnodigende plek is met een dubbele functie: de klassieke materiaal- en informatiekern, die intact is gebleven, naast de toenemende rol als belevingscentrum. In 2004 ging 55,8 procent akkoord met die rol als belevingscentrum; in 2018 al 66,4 procent. Tot slot wordt die evolutie van de openbare bibliotheek tussen 2004 en 2018 een succesverhaal genoemd.

Bart CARON
Jean-Jacques DE GUCHT
Marius MEREMANS
Orry VAN DE WAUWER
Katia SEGERS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° het verzoekschrift (verzoekschrift nr. 2 (2018-2019)) van de initiatiefnemers van de campagne 'Een bibliotheek voor iedereen!', dat niet minder dan 56.841 handtekeningen bevat;
  - 2° de vaststelling dat al 231 steden en gemeenten het charter hebben onderschreven;
  - 3° de recente overdracht van de middelen voor het lokaal cultuurbeleid, inclusief die voor de openbare bibliotheken, naar het Gemeentefonds, waardoor de inhoudelijke beleidskeuzes volledig tot de autonomie van de lokale besturen behoren;
  - 4° het gebruikersonderzoek in 2018 dat in opdracht van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief en Documentatiewezenen werd uitgevoerd onder leiding van prof. dr. Ignace Glorieux (VUB (Vlaamse Universiteit Brussel));
  - 5° de hoorzitting in de commissie Cultuur op 13 december 2018 naar aanleiding van het verzoekschrift nr. 2 over een bibliotheek voor iedereen (hoorzitting 16 (2018-2019));
  - 6° de onrustwekkende resultaten van de Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) van 2016 over begrijpend lezen, waarbij niet alleen een verbetering via het onderwijs mag worden verwacht, maar waarin ook bibliotheken een rol kunnen spelen;
- overwegende dat:
  - 1° de openbare bibliotheek een onvervangbare plaats en rol heeft in de lokale samenleving;
  - 2° de organisatie van een openbare bibliotheek onder de lokale autonomie valt en Vlaanderen de rol van regisseur, facilitator en monitor op zich neemt;
  - 3° het gebruikersonderzoek BIB2018 aantoont dat de bibliotheek veel functies vervult en op een grote tevredenheid bij de bezoekers kan rekenen;
  - 4° de bibliotheek een netwerk vormt met lokale en regionale partners, zoals scholen, culturele organisaties, verenigingen of welzijnsdiensten;
  - 5° een goede bibliotheek een professionele werking nodig heeft;
  - 6° de bibliotheek een veilige, laagdrempelige en toegankelijke plek is voor alle burgers, een open huis waar burgers toegang hebben tot cultuur en informatie, waar ze mensen ontmoeten, ervaringen kunnen delen, in debat kunnen gaan of samen kennis kunnen creëren;
  - 7° de openbare bibliotheek een cruciale rol speelt en blijft spelen in de leesbevordering: de bevordering van een brede leescultuur, geletterdheid in de meest brede zin, van alle burgers en dat levenslang;
  - 8° er verder werk moet worden gemaakt van e-inclusie in het kader van Vlaanderen Radicaal Digitaal;
  - 9° de eurobarometer leert dat EU-burgers de aanpak van sociale ongelijkheid een belangrijk punt vinden en dat bibliotheken kunnen bijdragen aan inclusie, voornamelijk op het vlak van het bestrijden van de verschillen in digitale vaardigheden en de daarmee verbonden toegang tot diensten;

- vraagt de Vlaamse Regering om:
  - 1° de openbare bibliotheek te beschouwen als een basisdienst vanuit het lokaal bestuur waar elke burger recht op heeft;
  - 2° via de recent gelanceerde lokale vrijetijdsmonitor te meten hoe de werking van de openbare bibliotheken evolueert, inclusief de ingezette financiële middelen, en de resultaten van die monitoring op regelmatige basis te evalueren en er beleidsconclusies uit te trekken;
  - 3° voldoende aandacht te blijven hebben voor innovatieve ondersteuningsinstrumenten, zoals het eengemaakt bibliotheeksysteem en de centrale catalogus op het Vlaamse niveau;
  - 4° met toepassing van artikel 12 en 17 van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018 de mogelijkheid te blijven bieden aan bibliotheken om extra projectmiddelen te verwerven.

Bart CARON
Jean-Jacques DE GUCHT
Marius MEREMANS
Orry VAN DE WAUWER
Katia SEGERS